GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE DI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SE PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 51. Lunĭ, Marţĭ 4 (16) Martie. 1886.

Braşovŭ 3 Martie 1886.

Amŭ accentuatŭ la tóte ocasiunile, că de o egală îndreptăţire naţională în acéstă monarchiă nu póte fi vorba până ce nu se va resolva mai întêiu grava cestiune a dreptului de limbă spre mulţămirea tuturorŭ popórelorŭ.

In regatulŭ s-lui Stefanŭ amŭ ajunsŭ cu „limba statului,“ care este după lege cea maghiară, aşa departe încâtŭ astădĭ în administraţiă, justiţiă, în tóte scólele subvenţionate de statŭ şi în comunicaţiunea publică numai limba maghiară mai are trecere. Acéstă limbă predomină cu desĕvêrşire tótă viaţa publică în statŭ şi legea naţionalităţilorŭ dela 1868 a ajunsŭ a figura numai ca unŭ felŭ de relicviă din vremurile când bărbaţii de statŭ ungurĭ credeau, că este de lipsă sĕ ţină contŭ câtŭ de puţinŭ şi de esistenţa naţionalităţilorŭ nemaghiare în Transilvania şi Ungaria. Germanii centraliştĭ din Austria invócă acum statulŭ modernŭ ungurescŭ, ca unŭ statŭ, care cu nisuinţele lui de unitate naţională ar trebuì sĕ servéscă de modelŭ pentru Austria.

Scimŭ, că în partea de dincolo a monarchiei, în aşa numita Cislaitaniă, nu este stabilită în lege „limba statului“ şi nicĭ nu se spune care este noţiunea limbei statului. Autonomiştii şi mai alesŭ Cehii au declaratŭ, încă la 1848, când din partea germană s'a fostŭ făcutŭ prima încercare de a stabilì prin propunerea lui Wurmbrand principiulŭ limbei statului, că nu vorŭ sĕ scie nimicŭ de unŭ asemenea principiu, care stă în contradicere cu egala îndreptăţire a tuturorŭ naţionalităţilorŭ garantată prin articululŭ alŭ 19-lea alŭ constituţiunei austriace.

Acum vinŭ din nou Germanii austriacĭ şi propunŭ regularea prin lege a dreptului de limbă în Austria. Pentru scopulŭ acesta 116 deputaţĭ din diferite grupurĭ au subsemnatŭ unŭ proectŭ de lege propusŭ de baronulŭ Scharschmid, prin care se cere sĕ se stabiléscă până unde se póte estinde dreptulŭ limbei statului şi cum sĕ se esecute articululŭ 19 alŭ constituţiunei privitorŭ la drepturile generale de limbă ale cetăţenilorŭ.

Acestŭ proectŭ de lege s'a presentatŭ adunării deputaţilorŭ din Viena şi în 12 Martie a. c. s'a încinsŭ o interesantă discusiune la prima cetire a acestei propunerĭ.

Două lucrurĭ voescŭ sĕ ajungă centraliştii nemţĭ prin propunerea lorŭ. Intêiu vorŭ sĕ sĕ proclame limba germană ca limbă a statului, în puterea unei legĭ fundamentale, regulândŭ totodată întrebuinţarea celorlalte limbĭ „ale ţĕrei“ şi „usitate în ţéră“ aşa, ca de pildă Germanii din ţinuturile curatŭ germane în Boemia sĕ nu fiă nicĭ într'unŭ chipŭ constrînşĭ a invĕţa limba cehică; alŭ doilea — şi acésta este ţinta tactică a numitei propunerĭ — vorŭ sĕ constrîngă pe maîoritate şi pe guvernŭ de a se pronunţa în cestiunea regulărei dreptului de limbă.

Câtŭ pentru drepturile ce se acordă naţionalităţilorŭ în proiectulŭ Scharschmid nu se póte nega, că suntŭ însemnate. Ele culminéză în aceea, ca fie-care naţionalitate şi acolo, unde ea forméză numai a şésea parte a poporaţiunei, sĕ aibă dreptulŭ d'a se folosí nu numai la tribunale, ci şi la oficiele politice administrative, de limba ei şi ca sĕ pótă sĕ se adreseze în limba ei până la cele mai înalte oficii ale statului, celŭ puţinŭ verbalŭ.

La ce resultate vorŭ sĕ ajungă Germanii în Austria pe acéstă cale, putemŭ sĕ conchidemŭ din entusiasmulŭ, cu care se exprimă vorbitorii ei în cameră, asupra pretinsei politice escelente a cabinetului Tisza, care vrea să formeze din Ungaria unŭ statŭ naţionalŭ europeanŭ.

Nu se póte nega de altă parte, că în specialŭ pretensiunile Cehilorŭ în privinţa limbei au póte acelaşĭ scopŭ ascunsŭ pentru Boemia, care-lŭ au pretensiunile Germanilorŭ pentru Austria. Acésta a caracterisat'o fórte bine deputatulŭ Wurmbrand dicêndŭ: „D-vóstră voiţĭ ca în tótă Boemia sĕ se pertracteze în limba cehică, sĕ se priméscă hărtii cehice şi acolo unde nu locuescŭ Cehĭ. De ce voiţĭ tóte acestea? (O voce: Dreptulŭ publicŭ!) Voiţĭ acésta pe basa noţiunei limbei statului pentru Boemia, pe care ne-o refusaţĭ nouĕ în Austria.“

Décă însĕ Cehii vorŭ sĕ mérgă prea departe în Boemia nu urméză, că Germanii suntŭ în dreptŭ, când vorŭ sĕ stabiléscă prin lege principiulŭ supremaţiei limbei germane în Austria.

Cestiunea dreptului de limbă este în adevĕrŭ prea importantă şi gravă decâtŭ sĕ se pótă resolva cu una cu două, ea de sigurŭ nu se va resolva nicĭ cu proectulŭ minorităţii germane, care, după cum dise Dr. Rieger, vrea sĕ răpéscă naţionalităţilorŭ dreptulŭ egalŭ, ce le este garantatŭ în constituţiune.

Reforma administrativă.

In şedinţa dela 5 Martie a camerei deputaţilorŭ din Pesta, luândŭ cuvêntulŭ asupra proiectului de lege municipală:

Alexandru *Körössy* întrebă, că unde ar duce administraţiunea de statŭ centralisătóre, susţinută de Grünwald, decă cetăţenii ar fi restrînşĭ simplu la plătirea dărilorŭ? In Francia centralisarea administrativă totdéuna a nimicitŭ libertatea, precum arată istoria, şi a dusŭ la rĕsturnărĭ. Administraţiunea de statŭ centralisătóre e vătĕmătóre pentru ţéra nóstră. Dér nu mai puţinŭ vătĕmătóre e şi administraţiunea de sine esagerată, care vrea sĕ facă din municipiele Ungariei cantóne elveţiane. (Aprobărĭ în drépta). Elŭ vrea autonomia cu o influinţă cuviinciósă din partea puterii statului. Proiectŭ, ce ţine mijloculŭ între amêndouĕ sistemele estreme. Asigură guvernului supraveghiarea asupra organelorŭ administraţiunii. Cerculŭ de activitate ce sĕ dă fişpanului nu periclitéză libertatea. Unele defecte ale proiectului se vorŭ îndrepta la desbaterea specială. Introducerea tribunalelorŭ administrative va încorona acéstă operă. Primesce proiectulŭ.

Ludovicŭ *Horvath* dice, că administraţiunea comitatensă nu e aşa de rea cum spunŭ unii; dér firesce că defecte are; peste totŭ nu corĕspunde timpului şi intereselorŭ statului ungurescŭ. Legile şi ordinaţiunile nu se esecută cum trebue de unii funcţionarĭ, unuia îi lipsesce destoinicia, altuia energia séu tactulŭ. Controlulŭ nu e îndestulitorŭ. Congregaţiunea e puţinŭ aptă de controlŭ; totŭ aşa stă lucrulŭ cu comisiunile administrative. Fişpanulŭ şi viceşpanulŭ nu controléză severŭ — cu puţine escepţiunĭ laudabile. — Altŭ rĕu e, că districtele suntŭ nepotrivitŭ arondate. In fine mai e rĕulŭ, că legile administrative şi ordinaţiunile guvernului nu corespundŭ totdéuna pretenţiunilorŭ vieţii practice; séu suntŭ cu lacune, séu întrecŭ pe cele ale sistemului centralisticŭ din timpulŭ lui Bach.

Sĕ vedemŭ, décă proiectulŭ saneză relele. Proiectulŭ conţine o cardinală disposiţiune, anume măresce puterea guvernului şi a fişpanului. Ăsta'i sîmburele proiectului. Dându-se fişpanului puterea d'a dispune în comitatŭ, administraţiunea nu se îmbunătăţesce; se periclitéză libertatea personală, electorală şi publică. Fişpanulŭ nu va fi controlorulŭ, ci stăpânulŭ comitatului, dreptulŭ municipiului d'a dispune de sine va fi o ficţiune. Puterea fişpanului e superfluă în timpurĭ normale, fără efectŭ în timpurĭ critice, fiindŭ că tocmai atuncĭ nu dispune de organe de încredere, ca sĕ împedece agitaţiunea, deórece suntŭ funcţionarĭ, carĭ nu suntŭ amicĭ ai statului ungurescŭ şi ai ideii de statŭ maghiarŭ. Decĭ se cerŭ alte garanţii, şi anume încrederea în funcţionarĭ, garanţia corectei conducerĭ a întregei administraţiunĭ, care sĕ împace elementele ce gravitéză în afară, sĕ le câştige patriei, şi care sĕ sustragă agitaţiunilorŭ tĕrêmulŭ de sub picióre.

Eu am fostŭ şi rĕmânŭ unŭ sincerŭ apĕrătorŭ alŭ autonomiei comitatelorŭ, căcĭ afacerile locale mai bine se potŭ regula de organe autonome, care cunoscŭ referinţele locale, autonomia întăresce spiritulŭ comunŭ iubirea de libertate şi de ordine şi interesulŭ cetăţenilorŭ la afacerile publice. Dér din punctulŭ de vedere alŭ apĕrării eficace a intereselorŭ statului, viceşpanulŭ, protonotarulŭ, preşedintele scaunului orfanalŭ, solgăbirĕulŭ, sĕ'i numéscă guvernulŭ sub órecare garanţii. (Aprobărĭ în stanga, contradicerĭ în stânga estremă.) Garanţia se fiă tribunalulŭ administrativu independentŭ. Cu funcţionarĭ aleşĭ nu se potŭ apĕra interesele vitale ale statului. Sistemulŭ de numire deşi nu înlătură rĕulŭ, ilŭ moderéză. (Mişcare în stânga estremă, aprobărĭ în stânga) Ministrulŭ póte ţiné sémă la numirĭ de acele calificaţiunĭ, despre care legea de calificare nu scie nimicŭ: de patriotismŭ, de onestitate, de energiă şi încredere, şi are sĕ alégă din tótă inteligenţa disponibilă a ţĕrii. Fiinţa autonomiei nu zace în libertatea d'a alege, ci în libertatea şi în mĕsura dreptului d'a dispune.

Acela, care vede mântuirea patriei în aceea, ca tóte afacerile, prin urmare şi acelea, ce se resolvă acum de congregaţiune şi de comisiunea administrativă, sĕ se resolve prin organe numite, acela alege corectŭ cuvêntulŭ „administraţiune de statŭ.“ Proiectulŭ însĕ estinde numai puterea fişpanului şi de aceea nu-lŭ primesce. (Vii aprobărĭ şi Eljenuri.)

Iulius *Margittay* se declară în contra proiectului.

Ministru-preşedinte *Tisza* dice, că proiectulŭ de faţă lămuresce mai esactŭ sfera de putere a fişpanului, ce'i este dată deja prin legea din 1870. Tribunalulŭ administrativŭ ar paralisa activitatea autorităţilorŭ administrative. (Mişcare în stânga estremă.) Ce privesce pragmatica serviciului, am cetitŭ unŭ proiectŭ, după care, decă s'ar esecuta, fiecare ar porunci în biuroulŭ ministerialŭ, numai ministrulŭ nu. Aşa nu se póte administra. Alegerea judecătorilorŭ n'ar garanta independenţa lorŭ. Alegĕtorii arŭ înfluinţa asupra lui. Prin proiectŭ i se dă fişpanului dreptulŭ şi i se impune datoria, d'a urmări cu atenţiune administraţiunea şi sĕ informeze pe ministrulŭ, asta o cerŭ interesele statului, şi nu însemnéză spionagiu. Proiectulŭ va îmbunătăţi administraţiunea.

Aci ministrulŭ se duce la Apponyi, care avea sĕ vorbéscă, şi se gătesce sĕ plece din cameră. Stânga estremă strigă, că ministrulŭ fuge. Mare larmă se nasce. Ministru Tisza dice, că la avisatŭ pe Apponyi, ca sĕ nu crédă, că se duce fiindŭ că vorbesce elŭ. Discursulŭ i-lŭ va ceti şi de va puté va şi rĕspunde.

(Va urma).

Negociările cu România.

Spre a satisface viului interesŭ cu care urmăresce lumea comercială şi industrială dela noi tractările cu România, privitóre la *înoirea convenţiei comerciale*, vomŭ înregistra tóte scirile foilorŭ române şi străine, despre mersulŭ negociărilorŭ, sub rubrica de mai susŭ.

Asupra stadiului în care se află pentru presentŭ tractările cu România raportéză „Coresp. de Budapesta“:

„Ministeriulŭ nostru de esterne a învitatŭ nu de multŭ în modŭ oficialŭ guvernulŭ românŭ, de'şĭ desemna delegaţii sĕi pentru viitórele negociărĭ şi a-i trimitĕ la Viena. Guvernulŭ românŭ a declaratŭ după acésta, că e gata la aceste negociărĭ pentru convenţiune, a arătatŭ însĕ totodată, că înainte de a resolva tarifulŭ autonomŭ vamalŭ, a căruia proiectŭ e depusŭ deja pe masa camerei, nu póte începe negociările. Deórece secţiunea camerei române *discută acum din nou* proiectulŭ tarifului autonomŭ, ce se desbătuse odată, cu scopŭ de a se modifica unele tacse, carĭ apărură în urma reclamaţiunilorŭ francese şi englese prea urcate, nu se póte scì, când se vorŭ presenta representanţii guvernului românŭ la negociărĭ — carĭ fără îndoiélă se vorŭ face în Viena séu în Budapesta. Décă până la 30 Iuniu a. c. nu se va încheia noua convenţiune comercială, tarifulŭ autonomŭ se va aplica faţă cu România, şi acésta va aduce mai multă pagubă României ca Austro-Ungariei, deórece esportulŭ articulelorŭ de industriă şi articulelorŭ de esportŭ din Ardélŭ în

Romănia, și astădĭ esistăndŭ încă convenția, întêmpină greutățĭ estraordinare și așa la vamă.'

D'ale deputatului Csanady.

Se discută proiectulŭ de lege municipală, în ședința dela 12 Martie.

Csanády Sándor: (Sgomotŭ. Ilaritate. S'audimŭ!) Are cineva cuvêntulŭ? (Strigăte: N'are! Ilaritate). Onorată cameră! Lipsa de prudență, (E adevěratŭ!) renegatismulŭ, (E adevěratŭ!) egoismulŭ, (E adevěratŭ!) ambiția próstă, (E adevěratŭ!) cu carĭ Colomanŭ Tisza îșĭ menține puterea și pentru care gătesce proecte de lege... (Președintele îlŭ chiamă la ordine). Am aplicatŭ terminii după cum merită Colomanŭ Tisza. (Strigăte: Sě trăéscă! Ilaritate.) Primulŭ ministru trăesce numai cu înșelăciunĭ, îlŭ duce la sapă de lemnŭ pe bietulŭ poporŭ maghiarŭ și mě mirŭ, cum M. Sa regele sufere pe lăngă sine unŭ astfelŭ de consilierŭ.

Președintele: Vě provocŭ sě nu aduceți în discuțiune persóna M. Sale. (Aprobărĭ).

Csanády Sándor: (Ilaritate). Renegatulŭ, care a fostŭ în stare sě se scobóre în noroiulŭ afacerilorŭ publice... (Sgomotŭ. Ilaritate. Strigăte: La ordine! La ordine!) Nu mě potŭ mira îndestulŭ, cum M. Sa póte suferì unŭ astfelŭ de consilierŭ. (Ilaritate).

Președintele: Vě provocŭ a doua óră sě nu aduceți în discuțiă persóna M. Sale.

Csanády: Eu vorbescŭ cu recunoscință despre persóna M. Sale...

Președintele: Nu discuta cu mine!

Csanády: Feritu-m'a Dumnedeu! (Ilaritate. Strigăte de: Eljen Csanyágyi bá!—adecă sě trăéscă badea Csanády.—S'audimŭ!) După ce Colomanŭ Tisza mereu comite pěcate în contra patriei și a națiunei... (Ilaritate. Sgomotŭ. Strigăte de: Sě trăéscă!) Nu primescŭ proiectulŭ. (Sě trăéscă! Ilaritate).

SCIRILE DILEI.

Ministeriulŭ de interne unguresců prin o circulară interdice întrebuințarea colorilorŭ Transilvaniei, sub pretecstŭ, că Transilvania nu mai există (?) și că fórte mulțĭ abuséză de acele colorĭ. — Se scie, că colorile Transilvaniei suntŭ roșu, galbenŭ, vênětŭ. Dér cum rěmâne cu legea, care nu opresce colorile și insemnele țěrilorŭ corónei unguresci? Crede d. Tisza că îmbată lumea cu apă rece? Astfelŭ respectă ministrulŭ legile? Amŭ ajunsŭ, ca circularele și ordinațiunile ministeriele sě înlocuiască legile? Curiósă constituțiune!

—x—

Din *Baia-mare* primimŭ următórea declarațiune cu data 8 Martie c. din partea d-lui protopopŭ *Stefanŭ Bilțiu*, căreia cu plăcere îi dămŭ locŭ: »Domnule Redactorŭ! La noutatea curiósă apărută în Nr. 32 alŭ Gazetei din a. c. dela unŭ Chioranŭ, unde se dice: »că protopopulŭ și preotulŭ gr. cath rom. din Baia-mare ar purta matriculele în limba maghiară,« am sě observŭ numai atâta, că acelŭ corespondentŭ când a scrisŭ acéstă noutate séu n'a sciutŭ ce face séu a avutŭ réua intențiune de a mě calumnia în publicŭ. Vină respectivulŭ, séu orĭ și cine altulŭ și se va putea convinge, că în matriculele parochiei de Baia-mare nu se află nicĭ unŭ cuvêntŭ în altă limbă, decâtŭ în cea română. Corespondentulŭ respectivŭ ar face bine, décă s'ar ocupa cu lucrurĭ adevěrate, căcĭ prin defăimarea altora pe nedreptŭ nu se recomandă. Primițĭ etc. — Stefanŭ *Bilțiu* protopopŭ și parochŭ gr. cath. rom. de Baia-mare."

—x—

„Kulturegyletulŭ« din Clușiu în ședința dela 12 Martie a hotărîtŭ, ca sě dea unŭ ajutorŭ filialei »Kulturegyletului" din *Brașovŭ*, pentru înființarea mai multorŭ institute de copii, unde s'ar primì mai alesŭ băeții sěracĭ românĭ. »Ne bucurămŭ fórte de pasulŭ ce-lŭ face „Kulturegyletulŭ" în locurile cele mai espuse. Astfelŭ putemŭ spera, că înděrětnicii, Valachĭ din Brașovŭ vorŭ învěța cu dragŭ „armoniósa" nóstră limbă, fiindcă o învéță în cinste," esclamă »Egyetértés« — Ațĭ greșitŭ adresa, patrioțilorŭ.

—x—

Din Mercurea i se scrie lui »Sieb. Deutsch. Tgbltt." cu data de 7 Martie: »Sêmbătă în 6 Martie se aduseră aci spre vêndare 15 porcĭ, confiscați în Rodŭ de garda financiară, acum vr'o patru lunĭ, unui Românŭ din Poiana, fiindŭ că n'a pututŭ presenta biletŭ de legitimare asupra provenienții porcilorŭ. Proprietarulŭ lorŭ a făcutŭ apelŭ in contra vênděrii și porcii s'au predatŭ în Mercurea la așa numita curte de deciuiala și têrgului, ca sě'i îngrijască, până ce va soși decisiunea ministeriului asupra apelului. După o sutŭ douědecĭ și una de dile sosi decisiunea, ca imediatŭ sě se vêndă porcii și din vêndare sě se acopere cheltuelile. Acestea se suiă la aprópe 200 fl. Din vêndare s'a luatŭ 158 fl., rěmâne decĭ têrgului încă o pretențiune de 38 fl.« — Cine'i plătesce? Cu dreptŭ ar fi sě'i plătéscă erariulŭ, căcĭ ministeriulŭ e vinovatŭ de marele cheltuelĭ, Audĭ grabă! O decisiune atâtŭ de simplă după 121 de dile!

—x—

„Progresŭ culturalŭ!" strigă »Egyetértés." „In comitatulŭ *Aradului*, după cum suntemŭ informațĭ, instrucția limbei maghiare face progrese fórte frumóse, așa încâtŭ băeții valachĭ, începŭ acum a vorbi unguresce între ei. Invěțătorii, mai alesŭ cei veniți din scóla normală (preparandiă) din Oradea-mare, merită laudă din partea nóstră, pentru că se nisuescŭ a sădi spiritŭ patrioticŭ în inimile băeților.« — Ér reclame, ca sě nu crédă publiculŭ maghiarŭ, că-șĭ aruncă banii în vêntŭ, dândŭ reuniunilorŭ de „cultură."

—x—

Incă la începutulŭ lunei trecute ni s'a comunicatŭ următorulŭ faptŭ, pe care însě n'amŭ voitŭ a-lŭ publica imediatŭ, ca sě nu ni se dică, că vremŭ sě ingerămŭ asupra judecătoriei: „In 27 Ianuariu subnotarulŭ Ludovicŭ *Turcu din Codleu*, ducêndu-se la judecătoria din *Betleanŭ* în nisce afacerĭ oficiale, la intrare a fostŭ întêmpinatŭ de notarulŭ cărțilorŭ funduare Tordai Sandor. Acesta, scoțêndŭ Nr. 8 alŭ »Gazetei Transilvaniei" în care s'a publicatŭ, că lui Turcu i s'a opritŭ de Tordai Sandor întrarea în balŭ neavêndŭ invitare, îlŭ întrébă pe Turcu décă elŭ a scrisŭ aceea. Turcu îi rěspunse că da, dér că nefiindŭ acolo loculŭ potrivitŭ d'a se cere lămurirĭ, sě o facă acésta într'unŭ diarŭ. Atuncĭ Tordaj Sandor apucându-lŭ pe Turcu de gâtŭ și lovindu-lŭ cu piciorulŭ, îlŭ dete afară pe ușă, bătêndu-lŭ în continuu. Acéstă scenă s'a întêmplatŭ în fața a 4 martorĭ, dintre carĭ 2 suntŭ Românĭ și 2 Maghiarĭ. Precum se aude, subnotarulŭ a făcutŭ cunoscutŭ comitelui supremŭ acestŭ casŭ și președintelui. Se aștéptă investigațiune." — Ce dicŭ »patrioții« reuniunilorŭ de „cultură« despre asemenea „argumente culturale?« Cine are mai mare nevoiă de cultură?

—x—

Se scrie din *Orăștiă*, că la cererea duorŭ membri maghiarĭ ai comunității, o comisiune a fostŭ însărcinată a face o investigațiune asupra purtării în oficiu a funcționarilorŭ dela magistratŭ. După cincĭ dile de cercetare, luându-se unŭ procesŭ verbalŭ de 14 cóle, s'a datŭ funcționarilorŭ magistratualĭ absolutoriu, căcĭ neregularitățile observate se datorescŭ funcționarilorŭ de mai nainte de naționalitate maghiară. Comisiunea șĭ-a esprimatŭ dorința, ca tóte magistratele Ungariei sě-șĭ împlinéscă numai datoria ca celŭ din Orăștiă. Cine va plăti acum cheltuelile? Cu cale ar fi sě le plătéscă cei doi »patrioțĭ,« carĭ au cerutŭ cercetarea.

—x—

Ni se scrie din *Făgărașŭ*: »La oficiulŭ postalŭ de aci s'a aplicatŭ unŭ sergentŭ românŭ ca practicantŭ. Cu instrucțiunea aceluia este însărcinatŭ unŭ amploiatŭ postalŭ mai vechiu, anume George *Buzulescu*, care după cum îlŭ arată și numele este Românŭ curatŭ; e clericŭ absolutŭ și a funcționatŭ mai mulțĭ anĭ ca învěțătorŭ la scóle române. Ca învěțătorŭ s'a ocupatŭ în scólă cu prea multă predilecțiune de limba maghiară, și pare-mi-se că elŭ a încetatŭ a mai simți românesce, căc altmintralea nu potŭ înțelege cum dênsulŭ, ca fostŭ învěțătorŭ românŭ, póte sě-șĭ desprețuéscă limba sa maternă, încâtŭ cu unŭ practicantŭ alŭ sěu, asemenea Românŭ, sě nu se foloséscă de limba maternă. Esplică practicantului esclusivŭ în limba maghiară. Inainte cu 2—3 lunĭ avêndŭ a instrua pe unŭ altŭ practicantŭ, de naționalitate germană, în conversațiune și instrucțiune se folosea de limba germână. Mai anii trecuțĭ am cetitŭ prin foi mai mulțĭ articulĭ de numitulŭ domnŭ, carĭ se ocupă de scóle române, ba chiarŭ și scóla din comuna sa natală a descris'o cu cele mai negre colorĭ, deși după cum sunt informatŭ, acea scólă e în stare bună și are unŭ învěțătorŭ harnicŭ. Ce o fi pricina? O fi mai simțindŭ românesce?" — Unulŭ din toțĭ.

—x—

Dela 4 Aprilie 1885, d. Franz *Herfurth* va edita în Brașovŭ a fóiă de Duminecă pentru orașŭ și provinciă, cu numele: »Der siebenbürgische Volksfreund." Fóia are scopulŭ a promova binele poporului, făcêndu-i cunoscutŭ totŭ ce s'a produsŭ în timpulŭ mai nou pe terenulŭ vieții spirituale. Abonamentulŭ va fi 2 fl. 40 cr. pe anŭ și se face la librăria Zeidner.

Alegere de notarŭ.

Din comitatulŭ *Solnocŭ-Dobêca*, 7 Martie 1885.

In 15 Februarie a. c. a fostŭ alegerea de notarŭ pentru comunele Iușiu, Mateiu și Moruțŭ, din cerculŭ Teutișiu, sub presidiulŭ d-lui solgăbirěu Nagy Lajos. Pentru ocuparea acestui postŭ au concursŭ cincĭ inșĭ, dintre carĭ: 4 Ungurĭ și unŭ Românŭ, cu numele Ioanŭ Mureșianu din Mintiulŭ Gherlei. Toțĭ 5 au fostŭ candidațĭ din partea d-lui Nagy Lajos, care înainte s'a esprimatŭ, că va fi pentru acela, care va obține mai multe voturĭ. Astfelŭ începêndu-se alegerea, dintre cei 27 votisanțĭ, și adecă 7 Românĭ, 5 Sasĭ și 15 Maghiarĭ, d-lŭ I. Mureșianu a obținutŭ 14 voturĭ, prin urmare d-lŭ I. Mureșianu a reușitŭ cu maioritate de voturĭ și în 28 Februariu și-a ocupatŭ noulŭ sěu postŭ.

Reușirea d. I. Mureșianu o datorim în mare parte d-lor preoțĭ din Meteiu și Iușiu, carĭ șĭ-au datŭ tótă silința pentru reușirea candidatului românŭ. Dér nu potŭ sě nu esprimŭ recunoscință și d lui solgăbirěu Nagy Lajos, care, sub decursulŭ alegerei a ținutŭ cea mai bună ordine, dechiarându-se înaintea alegětorilorŭ, că va păzi dreptatea, voindŭ prin acésta sě stérgă de pe cerculŭ sěu pata pusă de antecesorulŭ sěu Hatfaludi, care după bună

FOILETONŬ.

Reforma gimnasiului.

I.

In cele mai multe state se audŭ din diferite părțĭ, competente și necompetente, plângerĭ asupra organisațiunei de adĭ a gimnasiului. Unii îi impută, că prea grămădesce pe scolarĭ cu studiulŭ limbelorŭ vechĭ, ér alții, că negligă în favorulŭ acestora sciințele reale, carĭ suntŭ de mare folosŭ pentru viéța practică; cu toții cerŭ „reforma« gimnasiului. Inainte de a espune pe scurtŭ pretensiunile unora și altora, credŭ, că nu va fi de puținŭ interesŭ a arěta în liniamente generalĭ fasele cele mai principale, prin carĭ a trecutŭ gimnasiulŭ, până ce a primitŭ forma, care o are adĭ.

Gimnasiulŭ e o instituțiune fórte vechiă. Grecii nu miau astfelŭ loculŭ, unde se aflau salele de gimnastică; acestea se dideau de regulă în apropierea unui rîu, lacŭ séu a mărei, ca sě se pótă scălda gimnasticii după terminarea esercițiilorŭ; gimnasiulŭ déră servia pentru cultivarea corpului, adĭ din contră mai numai pentru cultivarea spiritului.

Gimnasiile din timpulŭ nou s'au desvoltatŭ din mănăstirile și așa numitele scóle catedrale (Domschulen), romano-catolice din evulŭ mediu, nisce institute, în carĭ îșĭ făceau teologii studiile, și de aceea stăteau sub controlulŭ bisericei. Limba latină, mai puținŭ grécă și ebraică, erau obiectele principale de învěțămentŭ necesare pentru priceperea doctrinei bisericescĭ; pentru cultura formală se propuneau 7 arte, carĭ erau împărțite în două părțĭ: 1) Gramatica, Dialectica și Rhetorica compuneau partea primă a planului de învěțămentŭ, cunoscută sub numele de *Trivium**); 2) Musica, Arithmetica, Geometria și Astronomia — partea a doua, numită *Quatrivium*. Étă într'unŭ versŭ vechiu caracteristica acestorŭ arte: Gram. loquitur; Dia. vera docet; Rhe. verba colorat; Mus. canit; Ar. numerat; Geo. ponderat; Ast. collit astra — românesce ar fi: Gramatica te învață sě vorbescĭ corectŭ; Dialectica sě propoveduescĭ adevěrulŭ; Rhetorica sě vorbescĭ frumosŭ; Musica sě cânțĭ; Arithmetica sě numerĭ; Geometria sě měsurĭ; Astronomia sě cunoscĭ cursulŭ stelelorŭ. Memorisarea de cuvinte neînțelese, cu unŭ cuvêntŭ unŭ purŭ mechanismŭ este metoda de învěțămentŭ. Prin seculii XIII și XIV începêndŭ a se ridica universitățile se simți necesitatea unei culturĭ superióre, pe care nu o puteau da scólele mănăstirescĭ. Étă motivulŭ, pentru care în cetățĭ mai bogate din Germania sě întemeiară așa numitele *scolĭ triviale* (pentru că pe Trivium se punea mai mare pondŭ); limba latină a rěmasŭ și aicĭ mijloculŭ principalŭ de cultură. Aceste institute ajungŭ la înflorire prin sec. XV. In Italia mai întêiu se redeștéptă gustulŭ pentru cultura classică; *Dante*, *Petrarca* și *Bocaccio* șĭ-au câștigatŭ în acéstă privință marĭ merite. In Germania apoi, bărbațĭ ca *Reuchlin*, *Hegius*, *Agricola*, *Erasmus* etc., entusiasmațĭ pentru studiile classice esercită o deosebită influință asupra scólelorŭ triviale. Deși limbile classice erau și acum obiectele principale, totușĭ s'a pusŭ pondŭ mai mare pe sciințele reale. Acestea nu se propuneau pentru propria lorŭ valóre, ci numai întru câtŭ erau de lipsă pentru priceperea autorilorŭ classicĭ. Perioda acésta, în care se cultivă așa de multŭ classicismulŭ, se numesce *humanism*, în contradicere cu *scholasticismulŭ*, care s'a desvoltatŭ în biserica catolică și n'a fostŭ tocmai umanŭ.

O schimabre radicală a suferitŭ instrucțiunea prin *Reformațiune*. Ca și până acum, conformŭ principiului d-lui *de Raumer* (fostŭ ministru prusianŭ, care a scrisŭ și o istoriă a pedagogiei): »Wer die Schule hat, hat die Zukunft« (Cine e stăpânŭ peste scólă, e stăpânŭ și peste viitorŭ) scóla a fostŭ calu de bătae. *Luther* și *Melanchton* erau convinșĭ, că scóla e celŭ mai bunŭ mijlocŭ pentru susținerea și rěspândirea protestantismului — de aicĭ interesulŭ lorŭ pentru scólă, alŭ lui Luther pentru scóla populară, alŭ lui Melanchton pentru gimnasiu. Obiectele de instrucțiune au fostŭ în linia primă religiunea, a doua limbile și mai pe urmă realiile. Pe acestŭ timpŭ se întemeiază o mulțime de scolĭ cu diferite numirĭ: scolĭ latine, în carĭ se propuneau elementele grammaticale, apoi scolĭ cathedrale, lycee, pedagogii academice etc., carĭ fiindŭ că pregăteau elevii pentru universitate, se numiau și gimnasii superióre (gimnasium academium), tóte stând sub controla bisericei serviau scopurilorŭ acesteia.

(Va urma)

*) Fiecare Romanŭ, care voia sě trécă de omŭ cultŭ, primia instrucțiune în trivium — așa se numia loculŭ, unde sě întêlniau trei séu mai multe căi; la Romanĭ în astfelŭ de locurĭ se țineau prelegerile la începutŭ.

plăcerea sa punea de notarĭ și judĭ comunalĭ pe cine îi voia. Acestŭ Hatfaludi, décă careva dintre membri, alegĕtorĭ ridica cuvêntŭ în contra procederei sale, îlŭ mâna sĕ se plângă la D ḑeu, și mai alesŭ, décă acelŭ membru era Românŭ, ḑicea, că-lŭ va pune pe trei frunze și-lŭ va trimite în România. Sperămŭ însĕ că d-lŭ Nagy Lajos, punêndu-șĭ la inimă dreptatea, va curăți acestŭ cercŭ de asemenea batjocurĭ și nedreptățĭ.

In urmă nu potŭ retăcé neobrăsnicia preotului reformatŭ din Czigau Muzsnay (Mușinoi), care deși nu are dreptŭ sĕ fiă membru alegĕtorŭ, decâtŭ numai cu plenipotență dela nevastă sa, batjocurea pe Românĭ și Sasĭ că nu au votatŭ contra Românului. Ba și jupânulŭ arêndașŭ din Iușiu, Aron Lajos, încă s'a supĕratŭ pentru acésta și stá în cumpene sĕ nu dea ómenilorŭ bĕutură nicĭ pe banĭ. Dér apoi sĕ fi vĕḑutŭ pe „Boerulŭ« din Mateiu, cum da voturĭ: trei în locŭ de unulŭ (ne avêndŭ dreptŭ nicĭ de acelŭ unulŭ) și cum umbla înainte de alegere, cu calésca cu patru cai și cu pălăria în mânăi pe la alegĕtorii românĭ și sasĭ din Iușiu și Moruțŭ, corteșindŭ în pustie, căcĭ solidaritatea română a triumfatŭ de astă dată.

Adevĕrulŭ.

Lugoșŭ, 7 Martie 1886.

(Serată literară și musicală) Onorate D-le Redactorŭ! In séra de 5 l. c. pentru a 2-a óră în anulŭ acesta s'a arangiatŭ din partea Reuniunei române de lectură de aicĭ o serată cu producțiunĭ literare și musicale. Programulŭ ce s'a ecsecutatŭ cu acéstă ocasiune a fostŭ următorulŭ. 1. „Copila română" poesiă de »Iosifŭ Vulcanŭ," declamată de D-șóra Alma Majorŭ. 2. „La o Viorică" cântare de Georgescu, cântată cu acompaniare de piano de D-șóra „Sofia Pavelŭ". 3 „Importanța graiului naționalŭ" disertațiune cet. de d-lŭ I. Dologa. 4. a) „O nópte de iarnă" b) „Societatea" c) „In focŭ" poesiă de Carolŭ Scrobŭ, declamată de d-lŭ D. Florescu. 5. „Fira" ist. poporală (continuare) cet. de d-lŭ C. Brediceanŭ. 6. a) „Plevna locŭ victoriosŭ," b) „Marșulŭ ostașilorŭ," cântărĭ esecutate de chorulŭ Reuniunei române de cântărĭ din locŭ. Acestŭ programŭ, în multe privințe pe câtŭ de instructivŭ, pe atâtŭ și de amusantŭ, fiindŭ esecutatŭ fórte bine, a făcutŭ mare impresiune asupra numĕrosului publicŭ asistentŭ, care in semnŭ de recunoscință a salutatŭ pe debutanțĭ cu frenetice aplause și felicitărĭ. — In deosebitŭ însĕ d-șórele Sofia Pavelŭ și Alma Majorŭ au fostŭ eroinele seratei, cea dintâiŭ delectândŭ publiculŭ cu vocea sa mlădiósă și dulce; ér cea de a doua, o gingașă copilă abia de vr'o 10 anĭ fermecându-lŭ prin curagiulŭ, sêmțulŭ, gesturile și verva cu care a sciutŭ declama frumósa poesiă „Copila română" întru atâta, în câtŭ trebuì sĕ o repeteze a doua óră.

După terminarea programului ḑilei, ceea ce s'a întêmplatŭ după órele 10 din nópte, a urmatŭ danțulŭ, care cu mare focŭ și veseliă s'a continuatŭ până cătră 4 óre diminéța. — Nu au lipsitŭ dela acéstă serată nicĭ costumele naționale, care ar fi de doritŭ, ca câtŭ mai tare sĕ se lățéscă între damele și domnișórele lugoșene, căcĭ Dómne bine le-ar mai ședea în frumosulŭ și multŭ pitorésculŭ nostru costumŭ naționalŭ, pe de o sută de orĭ mai bine ca în haine străine. *Elŭ.*

Lugoșŭ, 8 Martie 1886.

(Adunarea estraordinară a comitatului Carașŭ-Severinŭ) Onorate D-le Redactorŭ. Prin ordinulŭ comitelui supremŭ dela 17 Faurŭ a. c. Nru 99 s'a fostŭ conchiămatŭ pe ḑiua de 6 a lunei c. o adunare municipală estraordinară. Din programulŭ ḑilei acéstă adunare nu se vedea a fi prea interesantă, în faptă însĕ a devenitŭ interesantă prin aceea, că fișpanulŭ (prefectulŭ) Tabaydy a mai vîrîtŭ în programŭ încă și alte puncte ne anunțate în ordinea ḑilei. — Celŭ mai de căpeteniă dintre punctele virîte, care a datŭ ansă la o viuă discusiune a fostŭ: *Apelulŭ comitatului Aradŭ, ca printr'o adresă, sĕ fiă rugatŭ guvernulŭ de a face sĕ se întroducă sistemulŭ numirei funcționarilorŭ administrativĭ.* Céta mamelucilorŭ d-lui Tabaydy — cu escepțiunea câtorva Românĭ de bine din partidulŭ naționalŭ — fără considerare de-sŭ împintenațĭ, perciunațĭ, orĭ chiar Românĭ uscațĭ, în unanimitate, ca la comandă, începură a aplauda acestŭ apelŭ—semnŭ că-lŭ aprobéză — și cum nu, cândŭ atotputerniculŭ pașă, ficsându-i cu ochii prin o căutătură, numai îi face sĕ 'șĭ calce pe consciință și sĕ i se plece.

Vĕḑêndŭ aceste d-lŭ adv. din locŭ *Coriolanŭ Brediceanu*, care totdéuna sare întru apĕrarea sêrmanului opincarŭ Românŭ și a intereselorŭ sale, luândŭ cuvêntulŭ vorbi — românesce — următórele: »După cum vedemŭ că se întêmplă în ḑiua de astăḑĭ sub nenorocita sistemă actuală alegerea amploiațilorŭ, numai aleșĭ și eșițĭ din adevĕrata voință a poporului nu potŭ ḑice că suntŭ. — Tóte petrile sĕ mișcă de susŭ, tóte mijlócele demoralisătóre se punŭ în acțiune, ca numai cei bine plăcuțĭ guvernului sĕ reiésă aleșĭ. Acéstă stare de lucrurĭ, nicĭ decâtŭ nu mĕ face sĕ mĕ însuflețescŭ pentru eligibilitatea amploiațilorŭ, dér față cu guvernulŭ actualŭ eu nicĭ pentru numire nu mĕ pot hotărî, căcĭ vedemŭ nepotismulŭ, protecțiunea și preferirea, ce le-a introdusŭ guvernulŭ țĕrei, ca sistemă la tóte denumirile«.

„Pentru noi Românii e rea și alegerea și denumirea, căcĭ nu voia alegĕtorilorŭ, ci a guvernului învinge — nu adevĕrulŭ și dreptatea, ci terorismulŭ și puterea. De aceea din inimă dorescŭ —și credŭ, că acésta e dorința și a fiecărui bunŭ și adevĕratŭ patriotŭ și omŭ cu mintea sănĕtósă — ca întréga sistemă de guvernare actuală sĕ apună, sĕ dispară corupțiunea susŭ și imoralitatea josŭ. Atuncĭ, curățită fiindŭ țéra de acestŭ guvernŭ vitregŭ și de sistema lui stricăciósă, (vocĭ române: așa e! dreptŭ vorbesce! sĕ trăéscă!) numai atuncĭ póte m'a-șĭ demite la o discusiune a adresei din cestiune".

»Sub împrejurările de aḑĭ, de lăcomia guvernului actualŭ trebue sĕ căutămŭ a mântuì ce putemŭ și, décă nu în esență, baremŭ în formă. De aceea și eu, în bună speranță, că nu peste multŭ va sosi o eră mai favoritóre adevĕratului liberalismŭ, nu jertfescŭ dreptulŭ autonomŭ alŭ comitatelorŭ de a-șĭ alege amploiații — ca unŭ dreptŭ cardinalŭ alŭ libertăței ce este — ci voescŭ a-lŭ susține în interesulŭ poporului și de aceea propunŭ: sĕ trecemŭ la ordinea ḑilei asupra apelului, ce ni-lŭ adreséză comitatulŭ Aradului.

După ce nimenĭ din céta mamelucilorŭ nu s'a aflatŭ, ca sĕ vorbéscă contra propunerei d-lui C. Brediceanu, nu, căcĭ de pre fețele fiecăruia puteai ceti, că recunoscŭ adevĕrurile espuse de vorbitorŭ, numai nu cutéza a le aproba pe față, — căcĭ atuncĭ șĭ-ar fi aprinsŭ focŭ de pae în capŭ,— ḑicŭ după ce nimenea dintre puținii adevĕrațĭ Ungurĭ ce erau de față nu s'a sculatŭ, ca sĕ apere apelulŭ comitatului Aradŭ, unul , care se numĕra odată între Românĭ, s'a aflatŭ totușĭ sĕ ia cuvêntulŭ și acela a fostŭ pălitulŭ Bésán Mihály, cunoscutŭ de multŭ on. publicŭ, ca mare dușmanŭ a-lŭ neamului din care a odrăslitŭ, care i-a datŭ mijlóce, ca sĕ pótă fi astăḑĭ »domnŭ« și care pentru osulŭ de rosŭ ce-lŭ are din mâna guvernului — fiindŭ notarŭ publicŭ — cu întréga lui familiă s'a deslipitŭ de corpulŭ naționalŭ.

Bésán Mihály a vorbitŭ unguresce cam în următorulŭ modŭ: Că autonomia comitatelorŭ nu se vĭjesce cu parlamentarismulŭ, că prin alegerĭ sĕ strică buna înțelegere ce lipsesce aicĭ în viéța socială.

Apoi apostrofândŭ pe d-lŭ C. Brediceanu îi ḑice sĕ spună, cu carĭ dintre funcționarĭ stă pe piciorŭ mai bunŭ, cu cei dela administrațiă, orĭ cu cei dela justițiă? Adauge mai departe arĕtândŭ cu mâna spre partea unde stau românĭ — d vóstră — scițĭ destulŭ de bine, că biserica gr. or. îșĭ are autonomia sa, dér cu tóte acestea astăḑĭ biserica și scólele sale confesionale se află într'o stare mai rea, decâtŭ atuncĭ, când nu avea autonomia și acésta din causă că nu are inteligență.

E mândră și frumósă autonomia, dér pentru Românĭ celŭ puținŭ cu o sută de anĭ îi concésă prea de impuriu. Bésán află mai multă garanțiă în guvernŭ, (Află ḑeu, fiindcă numai guvernulŭ îlŭ mai susține, căcĭ de ar fi fostŭ după voința poporului de pe a cărui spinare trăesce, de multŭ s'ar fi scuturatŭ de dênsulŭ) — pentru aceea pĕrtinesce adresa Comitatului Aradŭ.

După acestea, ne mai sculându-se nimenĭ sĕ vorbéscă în causă, luà érășĭ d-lŭ adv. C. *Brediceanu* cuvêntulŭ și vorbì la începutŭ într'unŭ tonŭ blândŭ și plinŭ de amărăciune, apoi din ce în ce mai puternicŭ, până ce devenì vehementŭ ḑicêndŭ: „Eu cu d-lŭ Bésán ca doi Românĭ amŭ ajunsŭ acolo, de sĕ póte aplica și la noi proverbulŭ latinŭ: inter duos litigantes tertius gaudet.« D-sale guvernulŭ i-a pusŭ ochelarii verḑĭ pe ochĭ, de vede verde și cei negru, înfloritŭ și ce-i putredŭ. Éră mie, fiindu-mĭ vederea naturală și nefalsificată, mi-se sfâșiă inima privindŭ la starea totŭ mai tristă și amărîtă a poporului."

»La noi doi nu se cunósce. d-le, că suntemŭ copii de o mamă, amêndoi Românĭ.« După acestea trecêndŭ la combaterea argumentelorŭ d-lui Besan continuà:

»Parlamentarismulŭ nu are nimicŭ de a face cu alegerea séu cu denumirea amploiațilorŭ, și suntŭ state cu mai puternică organisațiă, unde emploiații se alegŭ. Nu pentru că esistă și sĕ esercită dreptulŭ de alegere sĕ producŭ sfâșierĭ în viața socială, ci prin dejosirea și pângărirea acestui dreptŭ cu mijlóce demoralisătóre și corumpătóre, — căcĭ o luptă onestă cu arme legale esercitându-se dreptulŭ celŭ mai mare alŭ unui cetățênŭ face onóre și părții învingătóre și celei învinse.«

(Va urmá.)

Mulțămită publică.

Făgărașŭ, 7 Martie 1886.

Stimate d-le Redactorŭ! Petrecerea de danțŭ arangiată de inteligența română în 3 Martie — mulțămită viului interesŭ și binevoitorului ajutorŭ generalŭ alŭ publicului românŭ de aicĭ—a reușitŭ pe câtŭ se póte de bine. Publicŭ și voiă bună a fostŭ din destulŭ. Resultatulŭ materialŭ este următorulŭ: Au incursŭ până aḑĭ peste totŭ 170 fl. S'au spesatŭ 63 fl. 80 cr. Rĕmâne venitŭ curatŭ 106 fl. 20 cr. Din aceștia s'au cumpĕratŭ de 12 fl. 80 cr. încălțăminte și pantlicĭ pentru „călușierĭ", în favórea societăței de diletanțĭ »Progresulu", érŭ restulŭ se dă în două părțĭ egale scólei române gr. or. și gr. cat.

Peste tacsa de intrare au solvitŭ domnii: I. Turcu, protonotarŭ comitatensŭ 1 fl.; George Borzea, not. 20 cr; Ieronimŭ Flitter, not. 20 cr.; Dr. Stefanŭ Pop, fisicŭ comit. 1 fl.; Iuliu Danŭ, adm. protop. 1 fl.; Vasiliu Danŭ, subjude reg. 1 fl.; Ionŭ Grădinaru 20 cr; Ioanŭ Zacharia, cancelistŭ 1 fl., Frideric Steinburg, farmacistŭ 1 fl.; Dr. Hochmann N., 1 fl.; Herszényi Imre, pretore 1 fl.; Ionŭ Popŭ, argăsitorŭ 1 fl.; Angermayer Iosifŭ, căpitanŭ c. r. 1 fl.; Iuliu Benedek, advocatŭ 1 fl.; Mór T. 1 fl.; A. Csányi, not. publ. 1 fl.; Ios. Rottler, directorŭ dominalŭ reg. 1 fl.; D-na Maria C. Popŭ 1 fl.; Friedr. Schreiber, inspectorŭ școlarŭ 1 fl.; I. Hermann 2 fl. și George Dobrinŭ învĕțătorŭ diriginte 1 fl. v. a. Pentru aceste oferte mărinimóse esprimămŭ respectuósa nóstră mulțămită mărinimoșilorŭ contribuențĭ.

Pentru comitetulŭ arangiatorŭ:

Ioanŭ Turcu președinte. *Stefanŭ Necșianŭ* secretarŭ.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

VIENA, 15 Martie. — Ministrulŭ de comerțŭ br. Pino a demisionatŭ.

CONSTANTINOPOLŬ, 15 Martie. — Said-pașa, Nelidoff și br. Calice s'au înțelesŭ deja asupra formulei de redacțiune a protocolului cu privire la învoiala bulgară-turcă. Când s'a aflatŭ, că principele Bulgariei, contrarŭ declarațiunilorŭ de mai nainte, pretinde a fi numitŭ guvernatorŭ generalŭ alŭ Rumeliei fără a se stabili timpulŭ, și că mai departe pretinde a fi din nou numitŭ, representanții puterilorŭ în Sofia șĭ-au datŭ silința a face pe prințulŭ Bulgariei sĕ renunțe la acéstă pretențiune.

DIVERSE.

Clubulŭ celorŭ trei-spre-ḑece. — Există la New-York unŭ clubŭ de inamicĭ ai orì-cărei superstițiunĭ, numitŭ Clubulŭ celorŭ trei-spre-ḑece, acestŭ numĕrŭ pe care atâtea persóne 'lŭ consideră chiar și aḑì ca fatalŭ. Alŭ 49-lea prânḑŭ regulatŭ alŭ Clubului celorŭ trei-spre-ḑece a avutŭ locŭ la 13 Februarie, într'unŭ restaurantŭ din a 28 stradă. Cea d'ântêiu masă era presidată de judecătorulŭ Adam, cea d'a doua de d. Edward Hotchkisse și a treia de d. Samuel Hatch. Fiecare din aceste mese se compunea naturalmente din câte trei-spre-ḑece tacâmurĭ. Intrândŭ în sala prânḑului, óspeții trebuiau sĕ trécă pe sub o scară de trei-spre-ḑece trepte suspendată d'asupra ușei. Ideea numai de a trece sub o asemenea scară făcea sĕ tremure pe tóte persónele superstițiose. Prânḑulŭ era fórte bogatŭ și pe masă se vedeau vinurĭ din trei-spre-ḑece din cele mai bune pivnițĭ, a cărorŭ listă se afla lângă tacâmulŭ fiă-cărui óspe, pe o cartă în formă de pétră mormêntală, pe când lista de bucate era scrisă pe o carte, representândŭ un cosciug în miniatură. Unulŭ din óspețĭ a propusŭ ca viitorulŭ prânḑŭ să fie fixatŭ, nu numai în a 13-a ḑi din lună, dér încă în a 13-a oară din ḑi, după noulŭ metodŭ de a numĕra. Există de asemenea un clubŭ de trei-spre-ḑece la Chicago, care a celebratŭ ḑilele trecute ḑiua a 13-a din lună printr'unŭ mare prânḑŭ de mese de câte trei-spre-ḑece tacâmurĭ.

***

Unŭ diamantŭ monstru. — In acestŭ momentŭ sĕ taie în Englitera celŭ mai mare diamantŭ, ce s'a putută găsi pănă acum în sudulŭ Africei. În starea brută cântăria patru sute cincĭ-ḑecĭ și șépte carâte. Nu se scie câtŭ are sĕ'i ia din greutate operațiunea, ce i se face acum și care are de scopŭ de a'i da cea mai frumósă strălucire, dér tóte probabilitățile suntŭ, că va cântărĭ 94 carate mai multŭ de câtŭ renumitulŭ »Kohi-Noor,« pe care regina îlŭ pórtă câte o dată ca broșă și care a fostŭ prețuitŭ o sută patru-ḑecĭ mii livre sterlinge (trei milióne și jumĕtate francĭ). Diamantulŭ Orloff, care împodobesce sceptrulŭ împĕratului Rusiei și cântăresce mai puținŭ de câtŭ noulŭ diamantŭ, a fostŭ plătitŭ de Caterina II. în 1775, cu două milióne două sute cincĭ-ḑecĭ mii de francĭ. Cine va puté sĕ prețuéscă acéstă pétră scumpă și cine are sĕ fiă cumpărătorulŭ ei!

***

O căsătoria urmată îndată de divorțŭ. — La 20 Ianuarie, d-lŭ și d-na Gwyne și fiica lorŭ se îmbarcară la Suthampton pentru Statele-Unite. D. Gwyne perduse averea sa în speculațiunĭ nenorocite, ceea ce îlŭ silì sĕ se espatrieze. In séra cea dântêiu a călătoriei lorŭ d. Gwyne vĕḑu pe coverta vaporului pe fiica sa vorbindŭ cu unŭ străinŭ. Alergà îndată și constatà, că tênĕra fată se întreținea fórte familiarŭ cu unŭ Irlandesŭ. La imputările tatălui, Irlandesulŭ obiectà, că este bogatŭ și că ia îndată de soție pe miss Alice Gwyne. Propunerea fù primită și a doua ḑi nunta se și celebrà de unŭ eclesiasticŭ, ce se afla pe vaporŭ. Irlandesulŭ, fórte bogatŭ în adevĕrŭ, închirià mai multe cabine de clasa I. pentru soția sa. Dupĕ vre-o ḑece ḑile, tinerii soțĭ se certară. D. Greely, soțulŭ, hotărî sĕ ceară divorțulŭ; elŭ îi fù acordatŭ în schimbŭ, sumei de ḑece mii scuzĭ. Dupĕ o lună soții Gwyne se reîntórseră în Anglia cu fica lorŭ căsătorită și divorțată pe Oceanŭ și cu ḑece mii scuzĭ. Acéstă afacere, care este autentică, s'a petrecutŭ pe vaporulŭ „Elektra."

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureșianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 12 Martie st. n. 1886

Rentă de aurŭ 4%	104 75
Rentă de hârtiă 5%	95 90
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	153.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	101.30
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115.25
Bonurĭ rurale ungare	104 75
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 75
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	104.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.75
Bonurĭ rurale transilvane	104 75
Bonurĭ croato-slavone	104 75
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	100.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	121 50
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	125.—
Renta de hărtiă austriacă	86.35
Renta de arg. austr.	86.35
Renta de aurŭ austr.	115 10
Losurile din 1860	140 50
Acțiunile băncei austro-ungare	875 —
Act. băncei de creditŭ ung.	307.50
Act. băncei de creditŭ austr.	360 60
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.92
Napoleon-d'orĭ	999.—½
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.70
Londra 10 Livres sterlinge	125.80

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 28 Fevruarie, st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	94 —	95—
Renta rom. amort. (5%)	96½	97¼
» convert. (6%)	88½	89½
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	30—	32—
Credit fonc. rural (7%)	103½	103¼
» „ „ (5%)	86—	86½
» » urban (7%)	98½	99¼
» » » (6%)	92½	93½
» » » (5%)	83—	83½
Banca națională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Națională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	15 —	14¾
Bancnote austriace contra aurŭ	2.00—	2.02

Cursulu pieței Brașovŭ

din 13 Martie st. n. 1886

Bancnote românescĭ	Cump.	8.62	Vênd.	8.65
Argint românesc	»	8.50	»	8.60
Napoleon-d'orĭ	»	9.97	»	10.—
Lire turcescĭ	»	11.20	»	11.30
Imperialĭ	»	10.20	»	10.30
Galbenĭ	»	5.86	»	5.90
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	124.—	»	125.½
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ (	—	—	12.50	—
(	—	—	1.09	—
Timișŭ	—	—	1.40	—
Brașovŭ (	—	—	2.27	—
(	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Hașfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighișóra (	10.29	—	8.01	—
(	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediașŭ	11.54	—	9 43	—
Copsa mică	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blașiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiușŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vințulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9 12	—
Ghirisŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clușiu (	5.56	—	12.59	—
(	6.08	—	—	8.00
Nedeșdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirișŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	—	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velințe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	—	—	4.06
(	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12 59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena (	6.35	—	10.50	—
(	3.00	—	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	—
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mező-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriș	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeșdu	—	—	4.36	6.24	—
Clușiu (	—	—	5.05	6.43	—
(	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriș	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	—	—	9.31	—
(	3.32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vințulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiușŭ	4.50	—	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blașŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copșa mic	7.00	—	—	12.36	—
Mediașŭ	[illegible]	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	—	1.56	6.40
Sigișóra	—	—	—	2.34	7.20
Hașfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.3
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Brașovŭ (	—	—	—	7.14	1.09
(	—	—	—	—	1.50
Timișŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ (	—	—	—	—	3.23
(	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vințulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Șibotŭ	12.52	—	5.19
Orăștia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2.35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborșin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulișŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovațŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 53
(	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.00
Szolnok (	11.02	3.44	11.40
(	11.12	4.02	12.00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovațŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulișŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bĕrzova	5.57	—	8.10
Soborșin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăștiă	10.10	—	12.24
Șibotŭ	10.43	—	12.53
Vințulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiușŭ	12.05	—	2.24

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9.36
Timișóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Hațegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Banița	10.11	3.35	6.07
Petroșenĭ	10.43	4.04	6.39

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroșenĭ	6.49	9.33	5.28
Banița	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10.54	6.45
Pui	8.50	11.37	7.35
Hațegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8 44
Simeria	10 53	1,35	9.15

Tipografia *ALEXI* Brașovŭ.